

Een praatje bij een plaatje

1 september 1987

Auteur: Luc Zajac

Volume: 17

Nummer: 4

Pagina's: 280-290

Documenten

- [vonk_jrg17_043.pdf](#)

een praatje bij een plaatje inleiding evaluatie komt in een traditionele school dikwijls op het volgende neer de leerkracht laat de leerlingen liefst schriftelijk enkele vragen beantwoorden om te controleren in welke mate de kennisinhoud van de verschillen de vakken gekend is het doel is op de eerste plaats punten verzamelen om het rapport in te vullen de leerlingen ondergaan deze beoordeling gedwee en staan doodsangsten uit tot de punten bekend zijn dan volgt er straf of beloning aan de hand van goedkeuring en afkeuring door ouders en leerkracht bouwt de leerling een beeld op van zichzelf door de blik van anderen gezien een vertrouwd beeld voor ieder van ons evaluatie als middel tot kritiseren tot straffen of belonen in ons onderwijs is er hoofdzakelijk aandacht voor de beoordeling van hetgeen gekend moet zijn volgens het leerplan daarbij is vooral de uitkomst van belang het leerproces of de leerling als mens wordt niet beoordeeld in wat volgt wil ik geen middelen aan de hand doen om de kennis van de leerlingen te testen ik wil veeleer mogelijkheden schetsen die ik in mijn klas gebruik om aan evaluatie te doen dan feedback te geven maar ook te vragen aan de leerlingen het is niet de bedoeling daardoor punten te kunnen geven op het rapport of kritiek te leveren op het gedrag van de leerling ik wil op de eerste plaats de leerlingen bewust maken van hun gedragingen zowel hun leergedragingen als hun persoonsgedrag ik koester daarbij de hoop dat hun gedrag daardoor kan veranderen zodat het bewuste aangename en gelukkige kinderen en later ook volwassenen zullen zijn volgende meer vergeten aspecten van evalueren komen aan bod jezelf beoordelen een praatje bij een plaatje een praatje voor het rapport classificeren van leerervaringen elkaar beoordelen gesprekken op de mat yin yang procesbeoordeling rebusfiguren 280 vonk 1987 jg 17 nr 4 jezelf beoordelen 1 een praatje bij een plaatje johan werkt alleen aan een rekenwerk terwijl de anderen met een partner aan het werk zijn als ik hem daar attent op maak antwoordt hij dat hij dat het liefst doet ik vraag hem of ik eens mag tekenen hoe dat komt bij onderstaand tekeningetje ontspint zich dan het hiernavolgend gesprek ik herken je dat johan ja ik laat andere jongens niet meespelen ik volgens mij gaat het niet alleen om andere jongens johan ik weet niet ik rekenen en zinsleer liggen je erg goed boeken over ruimte ook maar een verhalenboek stoot je af carl en gunther stoot je af maar jochen en raf niet johan ja ik hoe komt dat johan carl stoot ik niet af die kan ook goed voetballen ik en de

anderen johan haalt schouders op en lacht ik je wil het niet zeggen mij lijkt het dat je het niet durft zeggen johan haalt schouders op en lacht ik als je naar de bibliotheek gaat kies je eigenlijk boeken uit een rek en de twintig andere rekken bekijk je niet johan neen ik je doet dat precies heel bewust johan ja die interesseren me niet daar leer je niets van ik en hoe is dat bij gunther en kurt johan lacht ik vind dat die niets kunnen ik je vindt ze dus dom johan ja ik en je gaat niet graag om met domme jongens johan haalt schouders op neen ik ik teken verder begrijp je dat 281 johan ja ik sluit ze buiten ik je hebt een muur rond je om ze af te weren johan ja ik hoe ziet er die muur uit teken ze eens r 11 17j 5 johan tekent ik je tekent er kantelen bovenop johan dan kan ik aanvallen en me ook verbergen ik hoe val je aan welke wapens gebruik je johan schelden uitlachen vechten slaan ik maar le wilt je ook verbergen johan dan kunnen ze mij niet raken ik je wilt dan een of ander beschermen johan ze lachen mij ook uit ik dat doet pijn dat moet erg voor je zijn ik teken ken je dat johan neen ik dat is een bloemknop die in jou verborgen ligt als de zon erop kan schijnen wordt het warm en gaat ze open dan wordt het een zeer mooie bloem als jij nu probeert je muur een stuk af te breken dan kan de zon aan jouw bloemknop dan wordt je eens zo mooi en aangenaam om mee om te gaan herken je dat johan ja ik zie je kans om dat te doen johan nu wel maar straks ben ik het weer vergeten ik zoek dan een of ander hulpmiddel maak een tekening zet ze op de bank of hang ze op je kamer johan lacht ik teken zo dat jij alleen begrijpt waar het over gaat johan ja 2 een praatje voor het rapport zesmaal per jaar krijgen de leerlingen een rapport voor mij is dat iedere keer een gelegenheid om met de kinderen een individueel evaluatiegesprekje te houden rond de voorbije periode in de loop der jaren ontwikkelde ik een rekenkaartensysteem waarmee de leerlingen individueel aan het werk kunnen zijn ondertussen heb ik de gelegenheid om met hert individueel te praten het is een hele opdracht die ook erg vermoeiend is omdat ik alle leerlingen aan het woord wil laten hun enthousiasme en mijn positieve ervaringen met deze evaluatievorm brengen mij ertoe zulke gesprekjes ook in de loop van het trimester te houden aan de hand van twee voorbeelden wil ik tonen hoe ik bij de evaluatie van de leergedragingen en de houding in het algemeen te werk ga ik teken voor tom tom herkent zichzelf hierin hij raadt liever naar de schrijfwijze dan dat hij moeite doet om via een oplos schema te werken door hem feedback te geven pop hetgeen hij zegt en op hetgeen ik opmerkte in de klas komt hij erachter dat een goede werkhouding geen strafmiddel is dat ik hem opleg maar dat hij er zelf voordeel en ook werkplezier kan aan beleven voor michiel maak ik volgende tekening samen bespreken we zijn nieuwsgierigheid voor de wereld om zich heen hij herkent wat ik teken of zeg en door zijn vertellen krijgt hij meer inzicht in mijn eigen gedrag ikzelf leer michiel ook een stuk beter kennen 3 classificeren van leerervaringen na een lessenreeks maken we doorgaans een evaluatie van het geheel dat aan bod kwam ik vraag dan de leerlingen hun ervaringen te vertellen i v m de oefeningen die we deden of ik vragen wat ze leerden de antwoorden worden geordend rond drie aspecten 283 ik al wat te maken heeft met de eigen persoon wi i al wat te maken heeft met de klasgroep het al wat te maken heeft met het behandelde onderwerp naar aanleiding van een lessenreeks rond werkwoorden werden volgende leerervaringen samenge-

bracht ik de zinnen het verhaal leiden je aandacht af ik moet aandacht blijven hebben wij andere jongens zien werken geeft vertrouwen het twee werkwoorden in een zin is lastig er zijn den en ten en klankwisselende werkwoorden onderwerp en persoonsvorm hebben met elkaar te maken een bevelzin is zonder onderwerp in een zakelijke tekst i v m de wolf was het de bedoeling om relaties te ontdekken in de tekst als evaluatie stelde ik de vraag wat leerde je de evaluatie die in dit geval klassikaal verliep leverde volgende elementen op in het kader van dit artikel beperk ik de gegevens i v m het onderwerp drastisch samenwerken is nuttig elkaar verder helpen lukt ik hoor dat op een vraag vele antwoorden mogelijk zijn wij if de wolf 1s sl irir leren doet je angst beheersen doordenken is belangrijk veel werk schema s maken is nuttig op tijd goed uitkijken ik heb het nodig dat de meester aandringt ik kan bezorgd zijn om de anderen zulke evaluatie kan ook individueel gebeuren ter voorbe reiding van het individueel gesprek dat ik met elke leer ling heb alvorens het rapport in te vullen hierbij geef ik een voorbeeld de kinderen kunnen daarbij ook mini tekeningetjes maken i p v altijd te schrijven ook hiervan een voorbeeld 284 1k weet nu dat l t heb ondervonden dat ik wij het onderwerp w w nom x n rekenkaarten jrk ta 14 orwlesuucrruke wonen w ate qn it am sto d 3e wapens geweld witz 4tn ir w n gain dab in a r ir iv iyrya tit lema n i4 itutiek dtaen di eren eaw mtlb tlarnd rt e doc 10841 da t ejt 4e 4 ft aniibt so d ln ir er oven te vanleit cer a bijbel 91 rd e deu e d k 46rxda i rutiwn aeaier un tw d n 311 94 1 rekenen taal tai440 1 285 ei5 r ptcmb er fe pruari en 6 cf4t k 5chr1 ic elkaar beoordelen gedurende de dag doen zich ontzettend veel gelegenheden voor om de leerlingen een oordeel te laten uitspreken wanneer een leerling een voorstel doet i v m leerinhouden of oplossingswijzen is er kans te over om de andere leerlingen dit te laten beoordelen door eenvoudig de vraag te stellen wat vind je van dat voorstel die opmerking die werkwijze bij het lezen en interpreteren van tabellen i v m de olympische spelen door de geschiedenis vraagt dries zich af welk deel van Duitsland in 1936 de spelen organiseerde raf antwoordt dat de verdeling op het einde van de oorlog in 1945 gebeurde en dat de vraag van dries daarom niet nodig is mijn vraag aan raf hoe ben je tewerk gegaan om dit ant woord te kunnen geven hetgeen raf vertelt teken ik als volgt op het bord olyhp si flr ni 1936 aw7scr9a a 286 samen beoordelen we de werkwijze van raf voor en nadelen worden besproken er wordt gezocht naar vergelijkbare voorbeelden die de leerlingen bij zichzelf herkennen de leerlingen spreken zich uit over hetgeen ze moeilijk en gemakkelijk vinden voor zichzelf de rebus wordt ondertussen als volgt aangevuld ik lees het was me ontgaan niet aandachtig genoeg gelezen ik weet ik weet het wel maar ik denk er niet aan ik wist dat niet ik leg verbanden ik had het nog niet gezien ik kom er zelf niet op van een totaal andere aard zijn de gesprekken op de mat in verband met de beoordeling van elkaars gedrag barry kon maar niet begrijpen waarom de jongens zich zo tegen hem gekant hadden nadat hij dominique had gestampt in de loop van het gesprek vraagt hij wat de andere jongens van hem vinden dit was de aanleiding voor veel leerlingen om van de mede leerlingen te horen wat ze van elkaar vonden in de daaropvolgende dagen kon iedereen die wilde beoordeeld worden door de medeleerlingen voor mij en de leerlingen een boeiende ervaring ik wil hier nog verslag uitbrengen van een andere evalua tievorm die we ge-

bruikten om elkaar te beoordelen naar aanleiding van een maria viering in de school ontstond in de klas een gesprek rond yin en yang toen de begrippen duidelijk waren voor de leerlingen stelden ze voor of ik van ieder in de klas eens wilde zeggen of ik ze meer yin dan wel yang ervoer hierop ging ik in nadien stelden ze voor om ditzelfde voor elkaar te kunnen doen het gesprek organiseerde ik als volgt iedere leerling mocht vragen wie hem meer yin ervoer en wie meer yang elementen ontdekte in hem bij elke component mocht de vraagsteller enkele leerlingen aanduiden om hun ervaring met de vragensteller toe te lichten na deze ronde vroegen de leerlingen om mij zelf te mogen beoordelen ik ging hierop in elke leerling kreeg de kans om zich over mij uit te spreken en zijn antwoorden toe te lichten als het voor mij onduidelijk was stelde ik vragen aan de leerling waardoor ik meer zicht kreeg op mezelf we voelden ons erg dicht bij elkaar die middag ikzelf voelde me helemaal niet bedreigd door de leerlingen ook niet als ze me meer yang ervoeren door deze evaluatie werd het me duidelijk dat wanneer karel mij veel yang geeft het voor mij moeilijk is om veel yin te geven nochtans is dit nodig yang vraagt yin en niet meer yang ik heb karel gevraagd of hij me daarbij wilde helpen hij was bereid 287 procesbeoordeling rebusfiguren klasgesprekken gaan regelmatig over de manier van problemen oplossen en de gevoelens die daarbij een rol spelen de leerlingen brengen in het leergesprek heel wat elementen aan vanuit hun eigen ervaringen en handelwijze al deze elementen probeer ik op het bord een plaats te geven later verenig ik deze elementen in een rebusfiguur en vraag de leerlingen of ze het gesprek daarin herkennen ze geven betekenis aan de beelden en leggen verbanden met de bijhorende woorden ze vullen ook aan waardoor de rebus rijker wordt de rebussen worden door mij niet uitsluitend als synthese gebruikt ze hebben voor mij ook een evaluatieve waarde door het uitbreiden en vertalen merk ik wat bij de leerlingen onduidelijk is of wat ze van het gesprek over hielden of wat hen nauw aan het hart ligt ik kom daardoor ook te weten of de leerlingen meer inzicht verworven hebben in de behandelde situatie en of ze een overzicht hebben op de factoren die daarbij een rol spelen effect van eigen gedrag gedachtengang van anderen volgen wat vinden anderen belangrijk delen allen dezelfde mening enz een voorbeeld in een leergesprek over het oplossen van oefeningen i v m woordleer spraken de leerlingen erover hoe ze een oefening aanpakten ik vroeg hen hoe het kwam dat ze bepaalde oefeningen foutief oplosten ik richtte het gesprek daardoor op henzelf en vroeg de leerlingen na te gaan wat hen geïrriteerd had bij het oplossen van de oefeningen de tekening op het bord maakte later de losse elementen tot een geheel 288 nog een voorbeeld in een ander leergesprek zorg ik dat de balans ook eens overslaat op het samen in klasgroep leren wij dan ver tellen de leerlingen bijvoorbeeld hoe mijn gedrag en dat van andere leerkrachten bepalend is voor hun manier van werken hoe de interactie tussen de meester en de leerling bepalend is voor hun handelen alais oria446 bij zulke gesprekken is mijn taak luisteren inleven laten verduidelijken vragen stellen voorbeelden of argumenten laten noemen samenvatten dikwijls vertel ik ook terug wat ik hoorde en vraag daarover feedback is het zo dat is het juist als ik zeg wil je bedoelen dat en nog een laatste voorbeeld deze rebus zette ik op het bord na een gesprek over toetsen leren en de gevoelens die daarbij een rol spelen ik vroeg hen

naar de betekenis van deze beelden 289 na het gesprek was de rebus ontcijferd en zag hij er zo uit 1 mpkite olezleaut irkia tot besluit feedback als middel tot evaluatie is niet als een techniek op zichzelf toe te passen in elke klas het past in een groter geheel van heel groot belang is de relatie met de leerlingen ook de toon waarop men met de leerlingen spreekt is bepalend voor het lukken of niet als de leerlingen de indruk krijgen dat de leerkracht hen controleert en hun gedrag steeds interpreteert dan kan je alleen nog rekenen op schijnantwoorden en schijnge drag de leerlingen zoeken dan al snel hun leerkracht te behagen door te vertellen wat hij graag hoort en wat beantwoordt aan zijn normen een autoritair normerend gedrag van de leerkracht blokkeert de leerling een open houding voor de leerling doet het kind in hem bloeien de belangrijkste taak van de leerkracht is de leerstof overdragen aan de leerlingen toch heb ik hier regelmatig voorbeelden aangehaald die niet rechtstreeks te maken hebben met de leerstof naar mijn mening is geen onderwijs mogelijk en dus ook geen evaluatie zonder aandacht te hebben voor de hele persoon van het kind zowel op cognitief als op affectief gebied als op sociaal vlak als je als leerkracht geen aandacht hebt voor de problemen en de gevoelens van een kind dan kan je het onderwijs aan die leerling beter vergeten daarom heb ik ook zoveel voorbeelden gegeven die buiten de strikt cognitieve sfeer liggen evaluatie is voor mij informatie verstrekken aan elkaar waardoor je je van zaken i v m wat je doet en de manier waarop je die doet bewust wordt en waardoor je jezelf kan veranderen luc zajac munchenlaan 32 2400 mol 290